

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра організації і економіки фармації

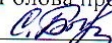
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ У ФАРМАЦІЇ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»
для студентів 3-го курсу фармацевтичного факультету
ВБ 1.34

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
організації і економіки фармації
Протокол № 11 від 23 червня 2023 р.
Завідувач кафедри
 проф. Б.П. Громовик

Затверджено
профільною методичною комісією
з хімічних та фармацевтичних дисциплін
Протокол № 3 від 27 червня 2023 р.
Голова профільної методичної комісії
 проф. С.Б. Білоус

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра організації та економіки фармації

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи

доц. І. І. Солонинко

“ ___ ” _____ 2023 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ У ФАРМАЦІЇ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»
для студентів 3-го курсу фармацевтичного факультету
ВБ 1.34

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
організації та економіки фармації
Протокол № _____
Завідувач кафедри
_____ проф. Б.П. Громовик

Затверджено
профільною методичною комісією
з хімічних та фармацевтичних дисциплін
Протокол № 3 від 27 червня 2023 р.
Голова профільної методичної комісії
_____ проф. С.Б. Білоус

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ - співробітники кафедри організації та економіки фармації:
Б.П. Громовик, завідувач кафедри, д-р фарм. наук, проф., доц., Дорикевич К.І., канд. фарм.
наук, доц., Горілик А.В., канд. фарм. наук, ст. викл.

РЕЦЕНЗЕНТ : доцент кафедри організації і економіки фармації, технології ліків та
фармакоеконіміки ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила
Галицького, канд. фарм. наук Гриньків Я.О.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Етичні проблеми у фармації»

укладена відповідно до Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров'я спеціальності 226 Фармація, промислова фармація спеціалізації 226.01 Фармація; 226.02 Промислова фармація, а також Освітньо-професійної програми «Фармація» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 226 Фармація, промислова фармація галузі знань 22 Охорона здоров'я Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (від 15.02.2023, протокол № 1-ВР).

Опис навчальної дисципліни (анотація): Вибіркова дисципліна за спеціальністю «Фармація, промислова фармація» - «Етичні проблеми у фармації» як навчальна дисципліна вивчає етичні питання та проблеми, які виникають у професійному спілкуванні фармацевтичних фахівців з пацієнтами (відвідувачами аптек), лікарями, медсестрами, колегами, представниками інших фармацевтичних організацій та сприяє формуванню гуманістичного світогляду фармацевтичного фахівця.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій (годин)	Семинарських занять (год.)			
Назва дисципліни: Вибіркова дисципліна «Етичні проблеми у фармації»	Денна форма навчання					
	3 кредити / 90 год.	10 год.	20 год.	60 год.	3 курс (6 семестр)	Залік
	Заочна форма навчання					
	3 кредити / 90 год.	4 год.	4 год.	82 год.	3 курс (6 семестр)	1 контрольна робота, залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є морально-етичні проблеми, які виникають у суспільстві у процесі реалізації фармацевтичної складової галузі охорони здоров'я – відпуску лікарських засобів та надання фармацевтичної допомоги населенню.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Етичні проблеми у фармації» виникла і розвивається в системі філософського знання та складає важливу частину культури людства. Вона інтегрується з дисциплінами, що вивчаються відповідно до навчального плану: етикою і деонтологією у фармації, філософією та біоетикою, історією України та української культури, організацією та економікою фармації, фармацевтичним менеджментом та маркетингом, соціальною фармацією.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Формування гуманістичного світогляду та моральних цінностей майбутнього фармацевтичного фахівця, а також основ етичної поведінки у подальшій професійній діяльності, відповідального відношення до своїх обов'язків, виявлення гуманізму до пацієнтів та відвідувачів аптек, вміння реалізувати в конкретних умовах загальні принципи моралі при спілкуванні з пацієнтами, лікарями, колегами.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Етичні проблеми у фармації»: опанування основними положеннями професійної етики та моральності, етики ділового спілкування та підприємницької діяльності; вміння реалізувати концепцію гуманного відношення до пацієнта у стосунках з колегами, лікарями, а також іншими медичним і фармацевтичними фахівцями; застосування етичних норм поведінки для забезпечення здорового морально-психологічного клімату в колективі та прийняття управлінських рішень; визначення стратегії й тактики ділових переговорів і розмов з використанням психологічного впливу на співрозмовника і кодексу етичних норм поведінки.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті вищої освіти).

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

- загальні:

- ЗК01.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02.** Знання та розуміння предметної області; розуміння професійної діяльності.
- ЗК03.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК05.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК06.** Здатність працювати в команді.
- ЗК07.** Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.
- ЗК08.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку фармації, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК09.** Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

- фахові:

- ФК01.** Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації/промислової фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.
 - ФК02.** Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.
 - ФК03.** Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
 - ФК04.** Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
 - ФК05.** Здатність демонструвати і застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування та фундаментальні принципи фармацевтичної етики й деонтології.
- Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№ з.п.	Компетентність	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Відповідальність та автономія
		ЗН1 Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	УМ1 Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур УМ2 Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких мультидисциплінарних контекстах УМ3 Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема, до осіб, які навчаються	АВ1 Управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів АВ2 Відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів АВ3 Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії
1	2	3	4	5	6
Загальні компетенції					
ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу		УМ2		
ЗК02	Знання та розуміння предметної області; розуміння професійної діяльності	ЗН1	УМ1		
ЗК03	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово			К1	
ЗК05	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	ЗН1	УМ1, УМ2, УМ3	К1	АВ1, АВ2, АВ3
ЗК06	Здатність працювати в команді		УМ3	К1	АВ1, АВ2
ЗК07	Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.		УМ3	К1	АВ3

1	2	3	4	5	6
ЗК08	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку фармації, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.		УМ3	К1	АВ3
ЗК09	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології		УМ1		АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності					
ФК01	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.	ЗН1	УМ1, УМ2		АВ1, АВ2
ФК02	Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.	ЗН1	УМ1		АВ3
ФК03	Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.		УМ3		АВ1, АВ2
ФК04	Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.	ЗН1	УМ1	К1	АВ1, АВ2
ФК05	Здатність демонструвати і застосовувати у практичній діяльності фундаментальні принципи фармацевтичної етики й деонтології	ЗН1	УМ1, УМ2, УМ3	К1	АВ1, АВ3

Результати навчання:

ПРН01. Володіти спеціалізованими концептуальними знаннями у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків і вміння застосовувати їх у професійній діяльності (ЗК01, ЗК02, ФК01, ФК05).

ПРН02. Критично осмислювати і аналізувати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації (ЗК01, ЗК02, ЗК07, ЗК08, ФК01, ФК02).

ПРН03. Володіти спеціалізованими знаннями та вміннями/навичками для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою вдосконалення знань та процедур у сфері фармації (ЗК02, ЗК08, ФК01).

ПРН04. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою усно і письмово для обговорення професійних проблем і результатів діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проектів (ЗК03, ФК04, ФК05).

ПРН05. Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації у стандартних та нестандартних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності (ЗК02, ЗК05, ФК01, ФК03, ФК05).

ПРН06. Розробляти та приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей (ЗК02, ЗК03, ЗК05, ЗК06, ЗК07, ЗК08, ФК01, ФК03).

ПРН08. Розробляти та реалізовувати інноваційні проекти у сфері фармації, а також дотичні міждисциплінарні проекти з урахуванням технічних, соціальних, економічних, етичних, правових та екологічних аспектів (ЗК05, ЗК06, ЗК08, ЗК09, ФК01, ФК02, ФК05).

ПРН09. Формулювати, аргументувати, зрозуміло і конкретно доносити до фахівців і нефхівців, у тому числі до здобувачів вищої освіти інформацію, що базується на власних знаннях та професійному досвіді, основних тенденціях розвитку світової фармації та дотичних галузей (ЗК03, ЗК07, ЗК08, ФК02, ФК04, ФК05).

ПРН26. Планувати та реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик (ЗК02, ЗК07, ФК02, ФК03).

ПРН27. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. (ЗК02, ЗК07, ФК02, ФК03).

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням етико-деонтологічних норм і положень, зрозуміло і недвозначно доводити свої висновки до відома фахівців і пересічних громадян (відвідувачів аптеки, пацієнтів).

2.Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС - 90 годин.

1. Етичні принципи у фармації. Етичне прийняття рішень.
2. Відповідальність фармацевтів за раціональне застосування лікарських засобів. Етичні наслідки помилок у професійній діяльності.
3. Етичні проблеми виробництва лікарських засобів.
4. Етичні аспекти екологічних впливів фармацевтичної діяльності.
5. Проблеми забезпечення глобальної доступності лікарських засобів.
6. Етичні підходи до просування фармацевтичних товарів.
7. Етичні дилеми доступу до експериментальних лікарських засобів та методик лікування.
8. Культурна компетентність фармацевтичних фахівців.
9. Роль фармацевта у популяризації здорового способу життя та запобіганні захворювань.
10. Сучасні виклики у фармацевтичній етиці.

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції о.ф. / з.ф. *	Семинар- ські заняття о.ф. / з.ф.	СРС о.ф. / з.ф.
Тема 1. Етичні принципи у фармації. Етичне прийняття рішень.	1/1	2/-	6/8
Тема 2. Відповідальність фармацевтів за раціональне застосування лікарських засобів. Етичні наслідки помилок у професійній діяльності.	1/1	2/-	6/8
Тема 3. Етичні проблеми виробництва лікарських засобів.	1/-	2/1	6/8
Тема 4. Етичні аспекти екологічних впливів фармацевтичної діяльності.	1/-	2/1	6/8
Тема 5. Проблеми забезпечення глобальної доступності лікарських засобів.	1/-	2/1	6/8
Тема 6. Етичні підходи до просування фармацевтичних товарів.	1/-	2/1	6/8
Тема 7. Етичні дилеми доступу до експериментальних лікарських засобів та методик лікування.	1/-	2/-	6/8
Тема 8. Культурна компетентність фармацевтичних фахівців.	1/-	2/-	6/8
Тема 9. Роль фармацевта у популяризації здорового способу життя та запобіганні захворювань.	1/1	2/-	6/8
Тема 10. Сучасні виклики у фармацевтичній етиці.	1/1	2/-	6/10
Усього годин 90, 3 кредити ECTS	10/4	20/4	60/82
Підсумковий контроль			Залік

* о.ф. / з.ф. – очна форма навчання / заочна форма навчання

4. Тематичний план лекцій

Тема лекції	К-сть год.	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Тема 1. Етичні принципи у фармації. Етичне прийняття рішень.	1	1
Тема 2. Відповідальність фармацевтів за раціональне застосування лікарських засобів. Етичні наслідки помилок у професійній діяльності.	1	1
Тема 3. Етичні проблеми виробництва лікарських засобів.	1	-
Тема 4. Етичні аспекти екологічних впливів фармацевтичної діяльності.	1	-
Тема 5. Проблеми забезпечення глобальної доступності лікарських засобів.	1	-
Тема 6. Етичні підходи до просування фармацевтичних товарів.	1	-
Тема 7. Етичні дилеми доступу до експериментальних лікарських засобів та методик лікування.	1	-
Тема 8. Культурна компетентність фармацевтичних фахівців.	1	-
Тема 9. Роль фармацевта у популяризації здорового способу життя та запобіганні захворювань.	1	1
Тема 10. Сучасні виклики у фармацевтичній етиці.	1	1
Всього	10	4

5. Тематичний план семінарських занять

Тема заняття	Кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Тема 1. Етичні принципи у фармації. Етичне прийняття рішень.	2	-
Тема 2. Відповідальність фармацевтів за раціональне застосування лікарських засобів. Етичні наслідки помилок у професійній діяльності.	2	-
Тема 3. Етичні проблеми виробництва лікарських засобів.	2	1
Тема 4. Етичні аспекти екологічних впливів фармацевтичної діяльності.	2	1
Тема 5. Проблеми забезпечення глобальної доступності лікарських засобів.	2	1
Тема 6. Етичні підходи до просування фармацевтичних товарів.	2	1
Тема 7. Етичні дилеми доступу до експериментальних лікарських засобів та методик лікування.	2	-
Тема 8. Культурна компетентність фармацевтичних фахівців.	2	-
Тема 9. Роль фармацевта у популяризації здорового способу життя та запобіганні захворювань.	2	-
Тема 10. Сучасні виклики у фармацевтичній етиці.	2	-
Всього	20	4

6. Тематичний план самостійної роботи студентів

Тема самостійної роботи	Кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Тема 1. Етичні принципи у фармації. Етичне прийняття рішень.	6	8
Тема 2. Відповідальність фармацевтів за раціональне застосування лікарських засобів. Етичні наслідки помилок у професійній діяльності.	6	8
Тема 3. Етичні проблеми виробництва лікарських засобів.	6	8
Тема 4. Етичні аспекти екологічних впливів фармацевтичної діяльності.	6	8
Тема 5. Проблеми забезпечення глобальної доступності лікарських засобів.	6	8
Тема 6. Етичні підходи до просування фармацевтичних товарів.	6	8
Тема 7. Етичні дилеми доступу до експериментальних лікарських засобів та методик лікування.	6	8
Тема 8. Культурна компетентність фармацевтичних фахівців.	6	8
Тема 9. Роль фармацевта у популяризації здорового способу життя та запобіганні захворювань.	6	8
Тема 10. Сучасні виклики у фармацевтичній етиці.	6	10
Всього	60	82

7. **Індивідуальні завдання** - не заплановані робочим навчальним планом на навчальний рік.

8. **Методи навчання.** У процесі вивчення вибіркової дисципліни «Етичні проблеми у фармації» застосовуються такі методи навчання:

- за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; аналітичний, синтетичний, індуктивний, дедуктивний;
- за основними етапами процесу: формування знань; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка;
- за системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль і самоконтроль.
- за джерелами знань: словесні – розповідь, бесіда; наочні – демонстрація, ілюстрація.
- за рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький.

9. Методи контролю:

- Види контролю (поточний і підсумковий).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу. Поточний контроль включає перевірку теоретичної та практичної підготовки.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (національною) шкалою. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

№ з.п.	Вид роботи	макс балів	Оцінка в балах	Зміст роботи
1	Робота на практичному занятті	5	А) 2,3,4,5 Б) 2,3,4,5	А) контроль теоретичних знань - тестування (письмове, комп'ютерне); Б) контроль набуття практичних навичок – виконання практичних завдань, моделювання ситуацій, проведення досліджень, пояснення та оцінка їх результатів
2	Самостійна робота	-	Зараховано / не зараховано	А) для денної форми навчання – перевірка виконання одного із видів роботи: підготовки реферату; опрацювання та конспектування окремих тем дисципліни та першоджерел. Б) для заочної форми навчання – перевірка виконання контрольної роботи.

Оцінювання роботи на семінарах здійснюється за результатами виступів студентів на заняттях і тестувань, при цьому враховується не тільки рівень розкриття проблем, а й їх активність в обговоренні, вміння опонувати, поставити запитання, висловити своє бачення проблеми.

Самостійна робота студентів денної форми навчання оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному семінарському занятті.

Готуючи *реферат*, необхідно виходити з того, що його обсяг не повинен перевищувати 15 сторінок. Обов'язковими є план, точно сформульовані цілі, засаднича ідея реферату, висновки та перелік джерел, що використовувались для його підготовки. Разом із тим, студент повинен не тільки написати, а й коротко (протягом 5-7 хвилин) розкрити перед аудиторією або в персональній бесіді із викладачем основні проблеми, розглянуті в роботі. При цьому основними критеріями оцінки реферату є:

- 1) відповідність змісту реферату обраній темі;
- 2) рівень знань з теми;

- 3) самостійність викладення основного змісту реферату;
- 4) уміння коротко і, в той же час, інформативно розкрити зміст реферату;
- 5) уміння відповідати на поставлені запитання.

Підготовка, оформлення та презентація рефератів оцінюється на семінарі.

Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена у формі виконання контрольної роботи. Вона оцінюється до початку навчально-екзаменаційної сесії.

- Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану – залік.
- Критерії оцінювання

Критерії оцінювання семінарських занять

Оцінювання знань студента під час семінарських занять проводиться за такими критеріями:

1. розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
2. ступінь засвоєння навчального матеріалу з дисципліни;
3. обізнаність з основною (обов'язковою) та додатковою літературою, а також із сучасною вітчизняною і зарубіжною літературою з питань, що розглядаються;
4. логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах в аудиторії, уміння захищати свою позицію та здійснювати узагальнення інформації, отриманої з доповідей інших осіб.

Рівень знань студентів на семінарських заняттях оцінюється за чотирьохбальною системою.

Оцінки «*відмінно*» заслуговує студент, який дав аргументовану і повну відповідь на всі питання, поставлені в завданнях; вільно володіє програмним матеріалом, правильно розкриває сутність понять навчального курсу, аналізує та коментує причинно-наслідкові зв'язки, вміє логічно формулювати думки, дотримуватись послідовності і точності викладу матеріалу, робити аргументовані висновки на основі отриманих знань та опрацьованої навчальної літератури.

Оцінки «*добре*» заслуговує студент, який правильно відповів на всі питання, у відповідях на завдання продемонстрував володіння навчальним матеріалом, але припустився окремих помилок у послідовності викладення, повноті аналізу чи коментуванні певних питань або у висновках чи допустився незначних фактичних помилок.

Оцінки «*задовільно*» заслуговує студент, який в основному опанував навчальний курс, дав у цілому правильні відповіді хоча б на два питання, але допустився помилки у формулюваннях, зробив нечіткі висновки, виклав матеріал недостатньо повно і послідовно.

Оцінки «*незадовільно*» одержує студент, який показав незнання основного програмного матеріалу, виклав його непослідовно й нечітко, не дав відповіді на жодне з контрольних питань, запропонованих у завданні, допустився грубих помилок у визначенні понять та аналізі фактів, не зміг застосувати отримані знання в конкретній ситуації.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінки «*відмінно*» заслуговує студент, у якого робота виконана правильно і самостійно, показує належний рівень знань, оформлена відповідно до вимог до цього типу завдань.

Оцінки «*добре*» заслуговує студент, у якого робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, показує належний рівень знань студента, оформлена відповідно до вимог до цього типу завдань.

Оцінки «*задовільно*» заслуговує студент, у якого робота виконана, але з помилками, що свідчить про недостатній рівень знань; оформлення роботи не повністю відповідає вимогам до цього типу завдань.

Оцінки «*незадовільно*» одержує студент, виконана робота якого не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.

10. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу. Поточний контроль включає перевірку теоретичної та практичної підготовки.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-бальною (національною) шкалою. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання: семестровий залік - форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях та під час самостійної роботи. Семестровий залік проводиться на останньому занятті з дисципліни. Залік з дисципліни виставляється за результатами поточного контролю та виражається за двобальною шкалою: «зараховано» або «не зараховано». До підсумкового контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою аудиторні заняття, виконали усі види робіт, передбачені програмою та одержали оцінки, достатні для конвертації у мінімальну кількість балів.

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Для дисциплін формою підсумкового контролю яких є залік:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121

4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Недостатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

13. Методичне забезпечення (розширений план семінарських занять та самостійної роботи, питання для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів).

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекції, семінарські заняття і самостійна робота студента. Завданням самостійної роботи студентів є отримання додаткової інформації для більш поглибленого вивчення дисципліни на семінарських заняттях.

Розширений план лекцій, семінарських занять та самостійної роботи

Тема 1. Етичні принципи у фармації. Етичне прийняття рішень.

Професійна етика фармацевтичних фахівців. Етичні принципи у відношенні до пацієнта. Значення етичних принципів у покращенні якості допомоги пацієнтам. Етичні принципи у відношенні до професійної практики. Етичне прийняття рішень у фармацевтичній практиці. Аналіз та вирішення етичних дилем у фармації.

Тема 2. Відповідальність фармацевтів за раціональне застосування лікарських засобів. Етичні наслідки помилок у професійній діяльності.

Професійна компетентність та неперервна освіта. Відповідальність у виконанні професійних обов'язків. Вплив фармацевта на комплаєнс пацієнтів: перешкоди та стратегії покращення. Типові помилки при відпуску ліків пацієнтам. Причини виникнення помилок: людський фактор, недостатність інформації, системні проблеми. Вплив помилок при відпуску ліків на пацієнтів та наслідки для їх здоров'я. Розгляд етичних дилем, що виникають у контексті помилок при відпуску ліків. Відповідальність фармацевтів за недотримання законодавства щодо відпуску лікарських засобів (наркотичні, антибіотики тощо).

Тема 3. Етичні проблеми виробництва лікарських засобів.

Якість та безпека продукції: етичні вимоги та відповідальність фармацевтів. Етичні аспекти вибору сировини з огляду на екологічні та соціальні вимоги. Етичні аспекти використання тварин у фармацевтичному виробництві. Етичні ризики оффшорного виробництва: якість, контроль якості та нагляд. Етичні проблеми патентного монополізму та обмеження конкуренції. Зловживання патентними правами: недоступність лікарських засобів та високі ціни. Етичні виклики пов'язані зі стандартами праці, безпекою та гігієною у виробничому середовищі.

Тема 4. Етичні аспекти екологічних впливів фармацевтичної діяльності.

Етичні аспекти управління залишками лікарських засобів: відповідальність аптек щодо збору та знищення протермінованих або непотрібних ліків для запобігання неправильного використання та забруднення довкілля. Етичні проблеми використання промислових хімікатів та матеріалів, які можуть мати негативний вплив на довкілля. Етичні аспекти управління відходами та стічними речовинами, що виникають під час виробництва лікарських засобів. Зелена ініціатива аптек: стимулювання аптек до впровадження екологічно спрямованих практик, таких як використання екологічно чистих упаковок, покращення енергоефективності та використання відновлюваної енергії. Етичне відповідальне споживання лікарських засобів: освіта пацієнтів про екологічні аспекти вибору, використання та утилізації лікарських засобів.

Тема 5. Проблеми забезпечення глобальної доступності лікарських засобів.

Дефіцит, нестача ліків (особливо під час війни або природних чи техногенних катастроф). Економічні фактори, що обмежують доступність лікарських засобів для найбільш вразливих населених регіонів та країн. Географічні та інфраструктурні перешкоди, що ускладнюють доставку лікарських засобів до віддалених та важкодоступних місць. Проблема високих цін на деякі життєво важливі лікарські засоби та їх відсутність для багатьох пацієнтів. Розрив між платоспроможністю населення та вартістю лікарських засобів, що може призводити до обмеженого доступу до необхідного лікування. Ефективність міжнародних організацій у забезпеченні доступу до лікарських засобів. Стратегії для покращення доступності лікарських засобів.

Тема 6. Етичні підходи до просування фармацевтичних товарів.

Вплив маркетингових практик на призначення та використання лікарських засобів. Етичні стандарти у рекламі фармацевтичних товарів: прозорість, точність і об'єктивність інформації. Обмеження реклами для лікарських засобів, що потребують рецепту, і дотримання вимог медичної етики. Етичні аспекти співпраці з лікарями та іншими медичними працівниками у просуванні фармацевтичних товарів. Етичні аспекти комунікації з громадськістю щодо фармацевтичних товарів. Відповідальне інформування громадськості про користь та ризики використання лікарських засобів. Ризики неправомірної вигоди фармацевтів у продажу лікарських засобів? Наслідки неетичної поведінки для рівня довіри до фармацевтів, фармацевтичних організацій, та системи охорони здоров'я в цілому.

Тема 7. Етичні дилеми доступу до експериментальних лікарських засобів та методик лікування.

Доступ до експериментальних лікарських засобів як можливість останньої надії для пацієнтів. Баланс між потенційною користю та ризиками, які пов'язані з використанням експериментальних засобів. Роль етичних комітетів та регуляторних організацій у визначенні доступу до експериментальних лікарських засобів. Забезпечення інформованої згоди пацієнтів у випадках використання експериментальних методик лікування. Етичні аспекти вибору пацієнтів, які мають право на доступ до експериментальних лікарських засобів.

Тема 8. Культурна компетентність фармацевтичних фахівців.

Значення культурної компетентності для фармацевтичних фахівців. Усвідомлення різних культурних контекстів та їх впливу на практику фармацевтичної діяльності. Комунікація з пацієнтами з різних культур. Врахування культурних особливостей у спілкуванні, порадах та наданні інформації пацієнтам. Повага та розуміння різноманітних потреб і переконань пацієнтів, уникнення упереджень і надання належного догляду та рекомендацій. Важливість культурної компетентності для ефективної співпраці з колегами різних культур.

Тема 9. Роль фармацевта у популяризації здорового способу життя та запобіганні захворювань.

Роль фармацевта у наданні інформації та консультуванні пацієнтів щодо здорового способу життя. Поширення знань про запобіжні заходи та превентивні програми для збереження здоров'я. Стимулювання пацієнтів до активності, регулярного фізичного навантаження та збалансованого харчування. Превентивні заходи та вакцинація: роль фармацевта у популяризації вакцинації та пояснення важливості щеплень. Співпраця з громадськими організаціями для проведення заходів та кампаній, спрямованих на підвищення освіченості про здоровий спосіб життя.

Тема 10. Сучасні виклики у фармацевтичній етиці.

Етичні проблеми он-лайн торгівлі фармацевтичними товарами. Виклики, пов'язані з безпекою, якістю та достовірністю лікарських засобів, які продаються онлайн. Етичні питання, пов'язані з віртуальним консультуванням пацієнтів та можливістю самолікування без особистого візиту до аптеки. Відповідальність фармацевта щодо надання точної та об'єктивної інформації пацієнтам у віртуальному середовищі. Захист приватності та конфіденційності медичних даних пацієнтів при зборі, зберіганні та використанні даних у фармацевтичних дослідженнях та маркетингових

діях. Етика використання технологій штучного інтелекту (ШІ) та аналітики даних. Вплив використання ШІ та аналітики даних на прийняття рішень в фармацевтичній практиці та медичній діагностиці. Відповідальне використання ШІ для уникнення пристосування алгоритмів до комерційних цілей, збереження об'єктивності та уникнення упереджень. Етичні виклики, пов'язані з генетичними дослідженнями, модифікацією геному та використанням нових технологій у створенні лікарських препаратів.

Питання для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів відповідають питанням розширеного плану семінарських занять та самостійної роботи.

14. Рекомендована література

Основна (Базова)

1. FIP statement of professional standards. Codes of ethics for pharmacists. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.fip.org/file/1586> .
2. Біоетика та біобезпека: навчальний посібник / Укладачі: Юлія Максименко, Дмитро Вискушенко. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2022. 126 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/34303/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D1%96%D0%BE%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B1%D1%96%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0.pdf>
3. Біоетика у фармації: навчально-методичний посібник. Панасенко О.І., Книш Є.Г., Буряк В.П. та ін. – Запоріжжя: Запорізький державний медичний університет. – 2014. – 102 с. URL: http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/934/1/14Bioetyka_farmatsiyi.pdf .
4. Вишневська Л.В. Етика і деонтологія у фармації: Практикум для студентів фармацевтичних спеціальностей / Л.В.Вишневська. – Херсон: Айлант. – 2020. – 152. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/11989/1.%D0%95%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf?sequence=1>
5. Горошко О. М., Паламар А. О., Ткачук О. Ю., Василичук О. Я., Гудзь Н. А., Драчук В. М., Ежнед М. А. (2018) Вплив принципів фармацевтичної деонтології на професійну діяльність фармацевтичних працівників. Web of Scholar. 6(24), Vol.5. doi: 10.31435/rsglobal_wos/12062018/5784
6. Етичний кодекс фармацевта // Ліки України. – 2023. URL: <https://xn--hladc2i.xn--jlamh/news/090223-7.html> .
7. Єщенко Т.А. Теорія і практика професійної комунікації : [методичні матеріали до лекційних, практичних занять та самостійної роботи з елективного курсу для студентів денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація»] / Т.А. Єщенко. – Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. - 65 с. URL: https://resource.odmu.edu.ua/chair/download/90813/ftl67Mvh7rUvXeSzSrn52g/%D0%95%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20teoriya_i_praktyka_profesiynoi_%20komunikatsiyi_1_kurs_farm_denna_forma_navchannya.pdf
8. Меморандум з належної практики інформування про лікарські засоби фахівців сфери охорони здоров'я від 12.07.2012 р. URL: <http://www.apteka.ua/article/151064>
9. Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я. URL: <http://aipm.org.ua/wp-content/uploads/2015/06/rules.pdf>
10. Про внесення зміни до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо встановлення обмежень для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності: Закон України від 04.07.2012 № 5036-VI/ URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5036-17>
11. Процьок І.Є. Основи морально-етичного виховання в соціокультурному аспекті професійної підготовки майбутнього фармацевта // Проблеми освіти. – 2018. - № 88, - С. 155-160. URL: <https://eprints.pharm.zt.ua/id/eprint/423/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE.pdf>
12. Сметаніна К.І. Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / Катерина Іванівна Сметаніна.- Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021.- 60 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21386/1/deontolohiia.pdf>

Допоміжна

1. Barreda Hernández, Dolores; Mulet Alberola, Ana; González Bermejo, Diana; Soler Company, Enrique The reason for having a code of pharmaceutical ethics: Spanish Pharmacists Code of Ethics Farmacia Hospitalaria, vol. 41, no. 3, 2017 Grupo Aula Médica. URL: <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=365962304008> DOI: 10.7399/fh.2017.41.3.10611
- Code of ethics for pharmacist: Pharmaceutical Society of Kenya, 2019. – 60 p. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.psk.or.ke/public/uploads/file/ae081c627b0bcf5a107c6b7a9e25a06d.pdf>
2. Code of ethics for pharmacist: Pharmacy Board Malaysia, 2018. – 16 p. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.pharmacy.gov.my/v2/sites/default/files/articles-upload/code-ethics-fa-web.pdf>
3. Esmalipour R, Larijani B, Mehrdad N, Ebadi A, Salari P. The ethical challenges in pharmacy practice in community Pharmacies: A qualitative study. Saudi Pharm J. 2021 Dec;29(12):1441-1448. doi: 10.1016/j.jsps.2021.11.003. Epub 2021 Nov 11. PMID: 35002382; PMCID: PMC8720823.
4. Rasool Esmalipour, Bagher Larijani, Neda Mehrdad, Abbas Ebadi, Pooneh Salari. The ethical challenges in pharmacy practice in community Pharmacies: A qualitative study. Saudi Pharmaceutical Journal, Volume 29, Issue 12, 2021, Pages 1441-1448. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jsps.2021.11.003> .
5. The year of change: як пандемія змінила погляди європейців, у тому числі і українців, на здоров'я? Результати третього щорічного міжнародного дослідження STADA Health Report 2021. Тижневик «Аптека». 2021. № 26. URL: <https://www.apteka.ua/article/600813>
6. АПАУ. Щодо раціонального використання лікарських засобів. 20.01.2020. URL: <https://apau.org.ua/2020/01/20/%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE-%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81/>
7. Апенко Т.І. Магістерська робота на здобуття ступеня магістра за освітньо-професійною програмою «Менеджмент інвестицій та інновацій» спеціальності 073 Менеджмент на тему: «Управління впровадженням екологічних інновацій на підприємстві». Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2022. 122 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/51974/1/Apenko_magistr.pdf
8. Гарматюк О. В., Автомеєнко А. А. Маркетингова політика комунікацій у фармації // Економічні горизонти. – 2017. - № 1 (2). – С. 35-41. http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_201718
9. Гончаренко Н. В. Організаційно-психологічні чинники в системі фармацевтичної діяльності / Н. В. Гончаренко, О. П. Шматенко, В. О. Тарасенко, Ю. В. Рум'янець, О. О. Кожокару // [Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика](#). - 2018. - Вип. 32. - С. 264-273. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpsnmapo20183224>
10. Державна служба лікарських засобів і контролю за наркотиками. Найпоширеніші помилки, яких варто уникати, вживаючи ліки. 19.11.2019. URL: https://www.dls.gov.ua/dicls_news/%D0%BD%D0%B0%D0%B9%D0%BF%D0%BE%D1%88%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%88%D1%96-%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%BA%D0%B8-%D1%8F%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BE-%D1%83%D0%BD%D0%B8/
11. Дорикевич К.І., Працьовита М.О. Здоровий спосіб життя: роль провізора. Матеріали наук.-практ. конф. з міжнар.участю, присвяченої 20-й річниці заснування Дня фармацевтичного працівника України, м. Харків, 19-20 вересня 2019 р.: у 2 т. / редкол.: А.А. Котвіцька та ін. – Х.: НФаУ, 2019. – С. 312-313.
12. Доступність лікарських засобів — яку роль відіграє держава? Тижневик «Аптека». 2021. № 14. URL: <https://www.apteka.ua/article/590994>
13. Етичний кодекс фармацевта: роль, значення, актуальність. 2023. № 6. URL: <https://www.apteka.ua/article/657951>
14. Новації у сфері інтелектуальної власності та реклами ліків: що передбачає новий Закон України «Про лікарські засоби»? // Тижневик «Аптека». – 2022. - № 28/29. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.apteka.ua/article/646313>
15. Ольховська А.Б. Практичні аспекти використання інноваційних комунікативних технологій у роботі медичних (фармацевтичних) представників та шляхи їх удосконалення // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2018. - № 2 (54). – С. 30-38. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/4.A.-B.-Olhovska.pdf>
16. Освіта заради справедливості. Серія університетських модулів. Добросесність та етика. Модуль 11: Добросесність та етика в бізнесі. Організація Об'єднаних Націй Відень, 2021. 36 с. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_11_final_UKR.pdf

17. Регламент ЄС про клінічні випробування: сім нововведень. Тижневик «Аптека». 15.02.2022. URL: <https://www.apteka.ua/article/628516>
18. Реформа охорони здоров'я: експерти обговорили етичні та правові виклики // Тижневик «Аптека». – 2018. - № 25. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.apteka.ua/article/460812>
19. Роль фармацевтів у пропаганді здорового способу життя. Тижневик «Аптека». 2021. № 29. URL: <https://www.apteka.ua/article/601152>
20. Соціально-етичний маркетинг : монографія / Є.В. Ромат, Г.В. Алданькова, К.В. Березовик та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Є.В. Ромата. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2017. – 372 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIXNw==/a277d9c2a7e918d53dfca11c0dd220c4.pdf>
21. Убогов С.Г., Гусева Г.В. Законодавчі аспекти забезпечення дотримання етичних норм у сфері охорони здоров'я. Інтегративна антропологія. 2016. № 1 (27). С. 17-21. URL: http://files.odmu.edu.ua/anthropology/2016/01/a161_17.pdf
22. Фахове мовлення фармацевта : [навчально-методичний посібник для проведення практичних занять та самостійної роботи зі студентами 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація»] / Т.А. Єщенко. Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2022. 123 с. URL: https://new.meduniv.lviv.ua/uploads/repository/kaf/kaf_ukrlang/05.%20%D0%92%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%BA%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B8%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B2/ukrmova_prof_ukr_stud_226_2023.pdf
23. Ціна на ліки: скільки платить пацієнт за просування препаратів? // Тижневик «Аптека». – 03.02.2022. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.apteka.ua/article/626948>
24. Чи покращать нові правила прозорість інформації про клінічні випробування? Тижневик «Аптека». 08.05.2023. URL: <https://www.apteka.ua/article/665186>
25. Юрковська Л.Г., Краснов В.В., Убогов С.Г. Співвідношення права і моралі як соціальних регуляторів фармацевтичного сектору в Україні. Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика. 2018. Вип. 32. С. 330-340. URL: <https://www.nuozu.edu.ua/images/Nauka/Zbirnyk/32/30.pdf>
26. Якість, право та етика у фармації. Щотижневик «Аптека». 2023. № 25. URL: <https://www.apteka.ua/article/599984>

15. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
2. Нормативно-директивні документи МОЗ України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua>